

могли перебувати поруч із місцем зникнення [5]. Крім того, активну участь можуть надавати волонтери у зоні АТО, які відшукують рештки бійців, що значаться як зниклі безвісти.

8. Формування негласного апарату із представників громадськості.

Слід зазначити, що даний перелік не є вичерпним і потребує більш детального вивчення у межах окремої наукової праці.

Список бібліографічних посилань

1. Про стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки : указ Президента України від 20.05.2015 № 276/2015 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276/2015> (дата звернення: 20.11.2017).

2. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки : указ Президента України від 26.02.2016 № 68/2016 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2016> (дата звернення: 20.11.2017).

3. Оперативно-розыскная деятельность : учебник / под ред. К. К. Горяинова, В. С. Овчинского, А. Ю. Шумилова. М. : Инфра-М, 2002. 794 с.

4. Основи оперативно-розшукової діяльності : навч. посіб. / О. Ю. Анциферов, О. М. Чистолінов, С. В. Єськов та ін. ; за ред. С. М. Гусарова ; Харків нац. ун-т внутр. справ. Харків : Золота миля, 2015. 312 с.

5. Нацполіція і «Київстар» підписали Меморандум про співпрацю у розшуку безвісти зниклих дітей // Національна поліція України : тимчасовий веб-сайт. URL: <https://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/2184898> (дата звернення: 20.11.2017).

Одержано 21.11.2017

УДК 343.985:(343.72:629.331)(477)

Наталія Василівна ЧІПКО,

здобувач кафедри криміналістики

Національного університету «Одеська юридична академія»

КЛАСИФІКАЦІЯ ШАХРАЙСТВ У СФЕРІ ОБІГУ АВТОТРАНСПОРТУ

Системний підхід щодо ефективності застосування технології для дослідження особливостей вчинення та розслідування шахрайств в сфері обігу автотранспорту створює умови для визначення принципів криміналістично-технологічного підходу, під якими слід розуміти ті умови, які визначають спрямованість процесу наукового пізнання, що полягають: 1) у відтворюваності технології незалежно від особистісних якостей суб'єкта діяльності та інших умов її здійснення; 2) у розподіленні цілого і безперервного процесу на взаємопов'язані процедури; 3) у координованому і поетапному виконанні

процедур, спрямованих на досягнення бажаного результату; 4) в уніфікованості виконання включених у технологію процедур, що є неодмінною і вирішальною умовою досягнення запланованих результатів; 5) в наявності зворотного зв'язку.

Взаємопов'язаний комплекс дій, що забезпечує взаємодію інтелектуальних, матеріальних об'єктів і засобів пізнання (зокрема технічних засобів) у діяльності суб'єктів при розкритті та розслідуванні злочинів, можна оптимізувати.

З урахуванням зазначеного можна зробити висновок, що окремі елементи криміналістичної характеристики злочинів, можуть бути використані при дослідженні технології вчинення шахрайства у сфері обігу автотранспорту.

При цьому, на наш погляд, за своєю структурою технологія вчинення шахрайства у сфері обігу автотранспорту, повинна містити наступні елементи: характеристику предмета кримінального інтересу і посягання; характеристику даних про способи підготовки, вчинення і приховування злочинів та типових наслідків їхнього застосування; характеристику обстановки вчинення злочинів (місце, час, умови); характеристику організації і методів та прийомів збору інформації, необхідної при підготовці й вчиненні шахрайства у сфері обігу автотранспорту; характеристику суб'єктів вчинення шахрайства у сфері обігу автотранспорту (злочинців, організованих злочинних груп, злочинних організацій, та особистості їхніх учасників (відповідно до місця в ієрархічній структурі)); характеристику мотивів і цілі вчинення шахрайства у сфері обігу автотранспорту.

Як підкреслюється у багатьох роботах відомих криміналістів, удосконалення методик розслідування окремих видів (груп) злочинів багато в чому залежить від розробки криміналістичної класифікації злочинів. Як зазначає В. В. Тіщенко, об'єкт дослідження може бути правильно пізнаний лише тоді, коли за допомогою класифікації ми проникаємо від вихідного цілого до його утворюючих елементів, частин, і від них знову до цілого, пізнаючи закономірності присутності таких частин і елементів, їх взаємозв'язку і взаємодії в рамках досліджуваної системи [2, с. 29].

Згідно правил логіки, для класифікації потрібно знайти суттєвий критерій (основу) розподілу об'єктів на групи. Цим критерієм може бути кількісна або якісна ознака, загальна для об'єктів, що підлягають розподілу. При цьому, для об'єктів, що підлягають класифікації, необхідно віднайти саме таку їхню ознаку, яка б мала видову відмінність – кількісну чи якісну. Ця ознака (властивість) повинна бути найсуттєвішою, забезпечувати стійкість класифікації в цілому, і кожної її ланки в загальній системі розподілу множини об'єктів.

Здебільшого основою класифікації є ознаки об'єктів або явищ, а від мети класифікації залежить, яку з ознак потрібно взяти за основу. Різноманітність цілей викликає необхідність вибирати основою класифікації різні ознаки, що тягне за собою різні класифікаційні схеми, типології одних і тих самих явищ. Таким чином, проблема вибору підґрунтя класифікації тісно пов'язана з проблемою встановлення мети, для досягнення якої ця класифікація здійснюється.

З урахуванням існуючої та дослідженої в літературі кримінально-правової класифікації [1] варто зазначити, що в технології шахрайств в сфері обігу автотранспорту можна визначити три пов'язані між собою елементи злочинної діяльності:

- базові злочини, що спрямовані на безпосередньо шахрайські дії (ст. 190 КК України);

- дії, що є способом або необхідною умовою вчинення шахрайських дій (ст. 290, 357, 358 КК);

- дії, спрямовані на приховування слідів виникнення кримінальних доходів, осіб, які їх отримали, створення враження про законне походження цих доходів (ст. 198, 209 КК України);

- дії, пов'язані з протиправною діяльністю службових осіб, здійснення яких спрямовано на підготовку, вчинення та приховування наслідків злочинної діяльності (ст. 364, 366–370 КК України).

Зазначена класифікація важлива для врахування в комплексі ознак всіх елементів криміналістичної характеристики злочинів.

Висновок. Беручи до уваги усі вищенаведені аргументи, ґрунтуючись на криміналістичній класифікації, наданій С.Є. Петровим, можна запропонувати наступну класифікацію шахрайств в сфері обігу автотранспорту:

- за предметом злочинного посягання при вчиненні шахрайств можуть бути: грошові кошти; автотранспортні засоби.

- за обставинкою вчинення шахрайств у сфері обігу автотранспорту: з використанням існуючих умов або з використанням штучно створених умов;

- в залежності від сфери обігу автотранспорту шахрайства можна поділяти на такі, які вчинені: при оформленні оренди автотранспорту та в процесі користування орендованим автотранспортом; при оформленні права власності на автотранспорт; в процесі розмитнення (оподаткування) автотранспорту; при переміщенні автотранспорту через державний кордон; в процесі виконання умов страхування автотранспорту; в процесі здійснення ремонту автотранспорту.

- за кількістю шахрайств у сфері обігу автотранспорту: одиничні та серійні;

- за спричиненою шкодою: що завдало значної матеріальної шкоди; що завдало матеріальної шкоди у великих розмірах;

- за рівнем професіоналізму виконавця злочину: вчинене «професіоналом»; вчинене «дилетантом».

- за територіальною ознакою діяльності злочинної групи (організації), яка вчиняє шахрайства у сфері обігу автотранспорту: вчинені злочинною групою міждержавного рівня; вчинені злочинною групою міжрегіонального рівня; вчинені злочинною групою місцевого рівня;

- за кількістю осіб, які брали участь у вчиненні незаконного заволодіння транспортним засобом: вчинене одноосібно; вчинене групою осіб; вчинене організованою злочинною групою; вчинене злочинною організацією;

- в залежності від наявності та використання можливостей корумпованих зв'язків, можливо виділити: шахрайства у сфері обігу автотранспорту з використанням корумпованих зв'язків з метою забезпечення злочинної діяльності та шахрайства у сфері обігу автотранспорту з використанням корумпованих зв'язків з метою уникнення кримінальної відповідальності.

Запропонована класифікація є основою для подальшого визначення проявів шахрайств у сфері обігу автотранспорту залежно від окремих елементів криміналістичної характеристики як підґрунтя для дослідження технології вчинення шахрайств у сфері обігу автотранспорту, насамперед способу та обстановки вчинення злочину, а також особливостей характеристики суб'єктів їхнього вчинення.

Список бібліографічних посилань

1. Петров С. Є. Розслідування незаконного заволодіння автотранспортними засобами : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2009. 243 с.

2. Тищенко В. В. Теоретичні і практичні основи методики розслідування злочинів : монографія. Одеса, 2007. 260 с.

Одержано 21.11.2017

УДК 327.3

Олександр Юрійович ЧЕРЕДНИЧЕНКО,

кандидат економічних наук, доцент,

доцент спеціальної кафедри № 3 Інституту підготовки

юридичних кадрів для Служби безпеки України

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

АКТУАЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ЩОДО АГЕНТУРНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Сьогодні перед Україною, як і перед усім світом постали нові небезпечні загрози. Національна безпека України зазнає деструктивного впливу з причин загострення геополітичної боротьби, реалізації